

Bulletin Slovenskej asociácie knižníc

Ročník 31

číslo 2/ 2023

Vydáva Slovenská asociácia knižníc (redakcia: Klemensova 2522/19, 814 67 Bratislava, e-mail: redakcia@sakba.sk) | Zodpovedný redaktor: Roman Večerek | Výkonná redaktorka: Katarína Matušková | Technický redaktor: Róbert Valenčík | Redakčná rada: Kamila Prextová, Valéria Zavadská, Zuzana Bažicová, Katarína Kožáková, Darina Obušeková | Vychádza 4x ročne | ISSN 1335-7905 | Titul: Technická Univerzita v Košiciach | www.sakba.sk

Za jazykovú úpravu zodpovedajú autori príspevkov.

Bulletin Slovenskej asociácie knižníc

Ročník 31

číslo 2/2023

OBSAH / TABLE OF CONTENTS

Úvodník / Editorial

Kamila Prextová: Deň, týždeň, mesiac, rok ... slovenských knižníc / Day, week, month, year ... of Slovak libraries /3

ČLÁNKY / MAIN ARTICLES

Kamila Prextová: Týždeň slovenských knižníc 2023 / Slovak Libraries Week 2023 /4

Prepis videí k TSK 2023 / SLW 2023 video transcript /8

Ján Markoš: Ako hovoriť s blízkymi o dezinformáciách / How to talk to loved ones about misinformation /8

Palo Lacko: Sú vyjadrenia politikov dezinformáciami? / Are politicians' statements misinformation? /8

Vladimír Šnidl: Ako rozpoznať dezinformáciu / How to spot misinformation /9

Zuzana Labašová: Ako vníma mozog dezinformáciu / How the brain perceives misinformation /10

Lucia Škripčová: Zdroje kvalitných a overených informácií / Sources of quality and verified information /11

Rýchlosť vzniku dezinformácií / The speed at which misinformation is generated /11

Roman Večerek: Ruka v ruke (SAKAČIK 2022) / Hand in hand (SAKAČIK 2022) /12

Informačné letáky TSK 2023 - Ako bojovať proti dezinformáciám / Information leaflets of the Slovak Libraries Week 2023 - How to fight against misinformation /16

Katarína Kožáková: Theo H. Florin - Človek so srdcom básnika / Theo H. Florin - A man with a poet's heart /18

Slavka Polgárová: Bibliomat - bezkontaktná knižnica 21. storočia / Bibliomat - contactless library of the 21st century /23

Predstavujeme nových členov SAK / Introducing New SLA members

Eva Štulajterová: Z histórie mestskej knižnice Brezno / From the history of the Brezno city library /31

Jana Chvojková: Knižnica Kozárovce / Kozárovce library /33

Naša anketa: Pohľad na profesiu knihovníka / Our Survey: A look at the profession of a librarian

Ludmila Hlavatá: Na jeden deň knihovníkom / Librarian for a day /36

INFORMÁCIE / INFORMATION

- Zuzana Martinkovičová: Kolokvium Žena v priebehu vekov / *Colloquium Woman through the ages* /37
- Viera Ristvejová: Aj v Knižnici pre mládež mesta Košice sa skloňovala téma hoaxu / *The topic of hoax was also discussed in the Košice Youth Library* /38
- Majerová Martina: Falošná správa – nechaj ju plávať / *Fake news - let it be* /40
- Jana Jelínková: Týždeň slovenských knižníc v Centrálnej knižnici NBS / *Slovak Libraries Week at the National Bank of Slovakia Central Library* /41
- Eva Bajánová: Záludnosti digitálne, len trénovaný mozog zvládne / *Digital tricks, only a trained brain can handle* /45
- Michaela Demková: Nadčasové posolstvo Týždňa slovenských knižníc zarezonovalo Prešovom / *The timeless message of Slovak Libraries Week resonated with Prešov* /47
- Mária Mestická: Informácia verzus dezinformácia / *Information versus misinformation* /50
- Tatiana Babincová: Sme tu pre vás / *We are here for you* /52
- Alena Mičicová: Týždeň slovenských knižníc v Univerzitnej knižnici UNIZA / *Week of Slovak Libraries in the University of Žilina Library* /57
- Ivan Očenáš: Trends in Libraries 2023 - 22. ročník odborného seminára pre knihovníkov a informačných špecialistov / *22nd year of the specialised seminar for librarians and information specialists* /60

Z našich vydání / From our Editions

- Jana Gáborová Kroková: Aktuálny stav rómskych štúdií na Slovensku II. / *The current state of Roma studies in Slovakia II.* /63
- Lucia Němcová: Medzinárodný deň materinského jazyka v ŠVK v Prešove (Kde? Kedy? S kým? Čo sa vám raz v škole prihodilo?: Učebnice a čítanky 1. ČSR) / *International Mother Language Day at the State Research Library in Prešov (Where? When? With whom? What happened to you once at school?: Textbooks and reading books 1. Czechoslovakia)* /64

ZAHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA / FOREIGN COOPERATION

- Ondrej Látka, Alžbeta Martinická, Roman Večerek: Konferencia EBLIDA 2023 - Kam smeruje knihovníctvo v Európe? / *EBLIDA 2023 conference - Where is librarianship in Europe headed?* /67

PERSONÁLIE / PERSONALITIES

- Ivana Poláková: Odišiel na večnosť - Mišo Kováč Adamov, ktorý vedel ľudí spájať a rozdelených opäť zblížovať / *He left for eternity - Mišo Kováč Adamov, who knew how to unite people and bring the divided together again* /75
- Scarlett Ďurná - Výnimočné meno, výnimočnej bibliografky! / *An exceptional name, an exceptional bibliographer!* /81

ÚVODNÍK / EDITORIAL

DEŇ, TÝŽDEŇ, MESIAC, ROK ... SLOVENSKÝCH KNIŽNÍC

Marec je už dávno za nami. Áno marec, kedy sa vo veľkom navštevujú knižnice, kedy my knihovníci, ako sa hovorí, máme najviac práce. Lebo veď je to mesiac knihy, tak sa patrí prísť do knižnice, dostávame odpoveď od návštevníkov.

Tento rok som mala veľmi milý telefonát. Volali mi z jednej firmy, či im nepošlem aktivity, ktoré robia knižnice po celom Slovensku počas Týždňa slovenských knižníc. Zdalo sa mi to veľmi zvláštne, ale zároveň veľmi potešujúce. Rozposielajú to svojim zamestnancom, aby vedeli o knižniciach a o ich aktivitách, dostala som odpoveď od zamestnankyne HR oddelenia firmy. Paráda, len nech je takýchto firiem čo najviac. Ďakujeme im za to.

Naša knihovnícka práca a naše výsledky sú viazané na priamy kontakt s verejnosťou, na čitateľov. Poskytujeme rôzne služby a aktivity, ktorých kľúčovými úlohami sú vytvárať a upevňovať čitateľské návyky už u detí od skorého veku, podporovať

sebvzdelávanie, podnecovať predstavivosť a tvorivosť a samozrejme poskytovať množstvo príležitostí pre rozvoj čitateľov. Učíme sa celý život, a k tomu učeniu sú predsa potrebné knihy.

Užívajme si svoju prácu a vymýšľajme stále niečo nové pre našich čitateľov a aj budúcich čitateľov. A hlavne inšpirujme sa navzájom a prepájajme projekty s viacerými knižnicami spolu alebo s inými organizáciami. Budeme mať vtedy z úspechu dvojnásobnú radosť.

Želám krásne leto všetkým zamestnancom knižníc, oddychujte a čerpajte energiu na ďalšie krásne veci, ktoré vytvoríme vo svojej práci snov, v knižnici.

Kamila Prextoová
členka redakčnej rady BSAK
predseda sekcie verejných knižníc SAK

terských škôl, o ktoré registruje knižnica enormný záujem. Tento rok situáciu skomplikovali jarné prázdniny, a tak zamestnanci pripravili pre prázdninujúce deti na sídliskových pobočkách a v Detskej knižnici Slniečko rôzne tvorivé aktivity. „V piatok sme pre najmenších zorganizovali obľúbené Štvornožky ku knihám. Detičky a ich rodičia sa spoločne naučili, že knihy nie sú na jedenie,“ informovala Andrea Sivaničová. Doplnila: „Program Týždňa slovenských knižníc sme uzavreli v piatok podvečer besedou s psychiatrom Igorom Smelým pri téme O knihách a psychiatrii, ktorú moderovala poetka a prekladateľka Silvia Kaščáková.“

Medzi ďalšie sprievodné podujatia TSK

patrili aj zážitkové čítania v obchodnom centre Eperia či zápis nových, doteraz neregistrovaných čitateľov za 10 centov. Verejnosť si mohla pozrieť výstavu Slniečkový krasohľad k 95. výročiu vzniku časopisu Slniečko a Labyrint sveta, kde sa divák stal pútnikom v Labyrinte sveta učiteľa národov J. A. Komenského. V programe Krajskej knižnice P. O. Hviezdoslava v Prešove počas TSK nemohlo chýbať ani vyhlásenie 6. ročníka Knihy roka PSK 2022.

Michaela Demková

Krajská knižnica P. O. Hviezdoslava
v Prešove, Útvar metodickéj, projektov
činnosti a špeciálnych služieb
metodika2@kniznica-poh.sk

INFORMÁCIE VERZUS DEZINFORMÁCIE / INFORMATION VERSUS MISINFORMATION

Pokrok v oblasti informačných technológií, zvýšenie dostupnosti internetového pripojenia vo svete, rozvoj sociálnych sietí je spojené so základným produktom – informáciou, rôzneho druhu a rozdielnej hodnoty. V súčasnosti pribúdajú také informácie, ktorých hlavným cieľom je polarizovanie spoločnosti, zber citlivých údajov, podnecovanie ľudí k akcií (násilnej alebo nenásilnej), otvorené alebo skryté propagovanie demagogických názorov, vyvolávanie paniky a strachu. Označujeme ich ako falošné správy, nepravdivé informácie, hoaxy, ktoré sú zahrnuté do konšpiračných teórií. V mori informácií človek stráca orientáciu, čo je pravda a čo je lož.

Počas Týždňa slovenských knižníc Akademičká knižnica Akadémie ozbrojených síl generála Milana Rastislava uskutočnila 9. 3. 2023 webinár na tému „Informácie verzus Dezinformácie“ v rámci projektu ev. č. APVV-20-0334 *Nie je pravda, ale mohla by byť: Konšpiračné teórie a hoaxy v modernom*

vývoji Slovenska v európskom kontexte. Projekt sa zameriava na analýzu historického vývoja hoaxov od roku 1918, ich premenu do súčasnosti, vnímajúc ich obsah ako bezpečnostné hrozby, ktoré nie sú zlučiteľné s princípmi demokracie, jej hodnotami a zásadami. Ambíciou projektu je analyticky prispieť k diskusii o jednom z najdiskutovanejších fenoménov 21. storočia.

Podujatie akademickej knižnice *Informácie verzus Dezinformácie* bolo určené pre všetkých, ktorí sa zaujímajú o to, ako odfiltrovať nepravdivé informácie, a čo všetko môžeme robiť voči šíreniu hoaxov. Mgr. Miloš Húsenica, systémový knihovník, priblížil históriu dezinformácií, ich použitie v minulosti na diskreditáciu významných osobností, na oklamanie protivníka vo vojenskej operácii pri vylodení spojeneckých vojsk v Normandii počas druhej svetovej vojny. Poukázal na použitie hoaxov v súčasnosti pri tvorbe podvodných správ, nepravdivých fotografií

na manipuláciu toho, čo má človek vidieť. Upriamil pozornosť na niektoré informačné zdroje a webové portály mapujúce nebezpečenstvo dezinformácií (*infosecurity.sk¹, overujsifakty.sk², príručka Získaj info o dezinfo³*, apod.). Na konkrétnych príkladoch ukázal, ako sa proti nim brániť s použitím voľne dostupných spôsobov v prostredí internetu pomocou Google vyhľadávača, služby Google Streetview a vyhľadávacieho portálu GoDaddy's WHOIS. Využitie týchto voľne dostupných nástrojov spoločne s kritickým myslením, mediálnou a informačnou gramotnosťou zvyšuje percento rozpoznania a následného neutralizovania nepravdivých správ. Poslucháči webinára sa dozvedeli, že dôležitým miestom, kde nájsť relevantné verejne dostupné informácie, sú knižnice. Dôveryhodná literatúra pre písanie monografií, odborných článkov, kvalifikačných záverečných prác je dostupná v každej vedeckej, alebo akademickej knižnici na Slovensku. Široká ponuka elektronických informačných zdrojov a bezplatný prístup k licencovaným databázam v knižniciach umožňujú čitateľom overovať si informácie z viacerých strán. Práve knižnice zohrávajú dôležitú úlohu pri vedení čitateľov, ako a kde hľadať informácie prostredníctvom rôznych foriem informačného vzdelávania. Nie menej dôležité je vzdelávanie knihovníkov, pretože aj oni môžu byť ohrození dezinformáciami.

Mgr. Mária Mestická

Akademičká knižnica Akadémie
ozbrojených síl generála Milana Rastislava
Štefánika, Liptovský Mikuláš

1 Zdroj: <https://infosecurity.sk/>

2 Zdroj: <https://www.overujsifakty.sk/>

3 Zdroj: http://ak.aos.sk/images/NATO_handbook_Prirucka_dezinformacnych_kampani.pdf

MAREC – MESIAC KNIH
V AKADEMIČKEJ KNIŽNICI AKADÉMIE OZBOJENÝCH SÍL
GENERÁLA MILANA RASTISLAVA ŠTEFÁNKA

6. 3. – 12. 3. 2023
VÝSTAVA KNIH
Z DOTÁCIE FPU 22-514-04949

9. 3. 2023
ONLINE WEBINÁR
HOAX
13:45 h – 14:30 h

13. 3. – 24. 3. 2023
BURZA KNIH

Marec_mesiac knihy plagát AKAOS

Týždeň slovenských knižníc

9.3. 13:45 h – 14:30 h
Webinár "Informácie vs. Dezinformácie"
Mgr. Mária Mestická
Akademičká knižnica AOS

(v rámci projektu ev. č. APVV/20/0334, názov projektu: "Nie je to pravda, ale mohla by byť". Konšpiračné teórie a hoaxy v modernom vývoji Slovenska v európskom kontexte.)

Platforma: MS TEAMS
Link: <https://teams.microsoft.com/j279p6d6v>

Toto v knižniciach nenájdete

Knižnice, záruka kvalitných informácií.

Plagát TSK na AKAOS